

Bb 5853

Olyasótermi használatra

2.
Olvasótermi használat

Rozina Nosticuis

342 4597

37878

A BÖLTS
 ASZSZONYNAK
 VAGY
 NÉHAI MÉLTÓSÁGOS
 BOCSÁRI
MOCSÁRI ER'SÉBET
 ASZSZONYNAK,
 ÉLETÉBEN
 MÉLTÓSÁGOS CS. K. UDVARI
 TANÁTSOS',
 A' NAGY MÉLT. SEPTENVIRALIS TABLA'
 BIRÁJA', A' TISZÁN INNEN LÉVŐ HEL. V.
 TARTÓ SZUPERINTENDENTZIA' ÉS A' S. PATA-
 KI REF. ANYAOSKOLA'
 FŐ-CURÁTORA'
VAJAI VAY JÓSEF
 Ö NAGYSÁGA'
 KEDVES ÉLETE' PÁRJÁNAK
 K É P E,

Mellyet lerajzolni, 's utolsó Tisztességtéte-
 lére Egybegyülteknek eleikbe terjesztetni igye-
 kezett A. Zsóltzán, 1813. eszt. April.
 24-dik napján

SZATHMÁRI JÓSEF,
 Miskóltzi egyik Ref. Predikátor.

A BORSOD MISKOLCZI MUZEUM
 HORVÁTH LAJOS KÖNYVTÁRA

S. PATAKON, 1813.

H/RK

B6 5853

2

REV 1972

1984 MAJ. 3.

92. Mosány Emília

81 (439. 134) - 15

094 (439. 134) 418134

1961 JUL 10

37878

SZENT LETZKE.

Péld. 14: 1. *A bölts Aszaszonyi-állat építi az ő Házát.*

*Ez az én testemből való test, és az éntson-
tomból való tsont!* így kiáltott fel mintegy
elragadtatva az első ember, mikor a' ma-
ga mássát a' legkellemetesebb ábrázatban
meglátta maga előtt 1. Mós. 2: 23. Még
ez az egyetlenegy hijja vólt Paradi-
somi bódogságának, hogy a' teremtettálla-
toknak számtalan seregeiben is magához
hasonlót nem találhatott; nem találhatott
ollyat, a' kivel feloszsa gyönyörűségeit,
és a' kinek nyájas barátsága 's társalkodá-
sa megfűszerszámozza azokat: — ezen ő
egyetlenegy kívánságának is bételjese-

dését feltalálván ezen ő testének, sőt természetének Társában, úgy tetszett ő néki, hogy már a' bódogságnak legfőbb pólzára magasztaltatott fel Teremtője által; de óh fájdalom! imé ez a' legszerentsébb ember kevés idő múlva komor és kedvetlen férjé változik, és az öröm's dítsekedés helyett illy sértegető panasz jö ki szájából: *Az Aszszonyi-állat, mellyet én mellém adtál, tsalt meg engemet* 1. Mó s. 3: 12.

Oh melly sokszor megesik Szerelmeim! hogy 'az Ádám' maradékai e' tekintethen is az ő Atyjoknak sorsát érezni kén-telenítettnek. Elragadtatván azon Nemnek hájoló kellemetességei által, melly úgy formáltatott, hogy magát kedveltesse; azzal hízelkednek magoknak, hogy az ő szívek szerént való Párnak karjai között találják fel földi bódogságoknak teljességét, azt az örömet és gyönyörűséget, melly soha meg nem zavarodik: azomban az elragadtatást tsak hamar megelégedés, vagy eltelés, — ezt meghidegedés, ezt tsömör és undorodás váltja fel. Már külömbkülömbféle fogatkozásokat fedeznek fel hajdan annyira szeretett Párjokban, mellyek árnyéket vetnek legnemesebb tulajdonságaikra is, már nem tsak nem dítsekednek azzal lett

egybeköttetésekkel, sőt úgy nezik azt, mint külső szerentsétlenségeknek — 's erköltsi megvesztegetődéseknek legfőbb okát, és azokat kiáltják böldegoknak, a' kik az illy egyyességnek szemfényvesztő gyönyörítései által magokat eltsábíttatni nem engedték.

Óh szerentsétlen Ádámnak szerentsétlenebb Maradékai! szünjetekek meg az Isten' rendeléseiben gántsolódnai, mellyek mindenkor megjobbíthatatlanok. — Még a' legnagyobb Szentekre se bízván hiba nélkül való tökéletességet, tsuda é, ha a' gyengébb Nemnek kellemetességeit némelly fogyatkozásokkal elegyítettnei megengedi, hogy az emberi Nemzetben is annál szembetűnőbb és gyönyörködtetőbb légyen az okos szemlélődő előtt az a' gradatio, melly valamint a' testi, úgy a' lelki és erköltsi világnak különböző részeit, 's ha szabad úgy szóllanunk, különböző vidékeit terjeszti figyelmetességünk' eleibe: de azomban bölts rendeléseket tett az e-ránt, hogy az ő általa kijelentetett szent Vallásnak (mellynek külömben is ez fő-tzélja, hogy *minket új teremttállatokká formáljon*) tanításai és szent fenyítéke által, nem tsak ezen szeplőktől tisztíttassa-

nak meg apródonként ezen ő keze' látható munkáinak legszebb ékességei; sőt úgy formáltassanak, hogy a' közbékesség, jó rend és bődögság megbetsülhetetlen kútfejei, és így még az öket a' tökéletességben meghaladni látszó Férjfi-Nem' tökéletességének, jóllételének is, mind földi — mind a' síron túl kiterjedő örömeinek nagy eszközei 's előmozdítóji lehessenek. Halljátok meg, a' dítéletnek melly szép koszorújával ékesíti Bölts Salamon az Asszonyi-Nemet a' Letzkében: *A' bölts Asszonyi-állat építi az ő Házát.*

Eggy olyan Böltsnek szavai ezek Szerelmeseim! a' ki a' Vallásnak azon legfelségesebb tanításait, mellyekre a' vele közöltetett rendkívül való kegyelem által vezéreltetett, a' világnak, különösen az embereknek, legkülönösebben pedig az Asszonyi-Nemnek esméretével öszvekaptsolta; következésképpen a' kinek e' tárgyban hozott ítélettételét minteggy önként követi a' mi helybehagyásunk: de még is hogy annál fundamentomosabb legyen meggyőződésünk, igyekezzünk minteggy tulajdon szemünkkel is nézni a' dolgot, és vizsgáljuk közelébből a' Salamon' bölts Asszonyát — azután az ő Böltsességének e-

zen betses mívét, hogy ő építi az ő Házát.

Engedjétek meg nékem, hogy míg ezen elmélkedésemet el nem végezem, ne is említsem többé azon siralmas esetet — melly mostan egybegyűjtött bennünket, hogy mostani utolsó tisztességtételünk' tárgya' mindnyájunk előtt olly betses Nevének kimondása, felgerjesztvén elmémben az ő általa mind a' közönséggel, mind személy szerint velem közlött kegyességeinek, 's ennek reménytelen elköltözése által egy mindnyájunktól olly igen tiszteltetett nagy Háza következett tetemes tsorbának emlékezetét; érzékeny szívem závárt ne vessen ajakimra. — Engedjétek meg, hogy míg tsak lehet ne rejtsem a' gyászfátyol' fedele alá a' Bölts Asszonyoknak kellemeit, és hozzá illő nagy munkáit.

A' Bölts Asszony hát mostani figyelmetességünknek tárgya. De melly nehéz ennek lerajzolása, melly nehéz itt úgy kiválogatni, elrendelni, olly színekkel eleveníteni, mintegy lelkesíteni a' vonásokat, hogy az a'hoz értő Mesterek egy tekintésre ezt mondhassák: ez a' bölts Asszonynak valóságos képe! Tsak a' külső szépségről is melly különbözök az emberek-

nek vélekedései; a' mi egyet az elragad-
tatásig gyönyörködtet, a' másik hideg vér-
rel nézi, a' harmadik undorodva kerüli azt:
óh hát mikor *szívben elrejtetett ember* szép-
ségét kellett lerajzolni, — melly sokak
előtt éppen esméretlen, sokak előtt pedig
olly kevés tekintetben vagyon; hogy hí-
zelkedhetném előre magamnak közönsé-
ges helybehagyással. Elég a' Festőtől, ha
a' szépségnek az a'hoz értő legtanúltabb
Mesterek által megállapított törvényei
szerént igyekezik tenni vonásait: elég lé-
gyen tölem is, ha olly dolgokban igyeke-
zem kinyilatkoztatni a' bölts Aszszony' je-
lességeit, mellyek a' böltsesség' jeleinek
és részeinek tartattak eleitől fogva minden
Böltsektől!

E' szerént hát, ne ütközzön meg ben-
ne senki, ha azt mondom, hogy nagy kü-
löbséget tartok a' tudós és a' bölts Asz-
szony között. Hiszem a' Böltseknek Os-
koláik is eleitől fogva megkülönböztet-
ték a' tudományt a' böltsességtől, és ezt
mindég eleibe tették amannak. — Nem
mintha ellensége vólnék a' Szépnem' gon-
dosabb és pällérozottabb nevelésének, vagy
mintha nagyra nem betsülném azt a' szí-
ves iparkodást, melly ennek a' szép mes-

terségekben, tisztességes tudományokban, nyelvekben, testi gyakorlásokban való tökéletesítésére a' mi időnkben fordítottatik: a' tapasztalás nyilván bizonyítja, hogy olly ritka talentumok, megbetsülhetetlen elméleti tehetségek találhatnának fel gyakran az Asszonyi-nemben is, mellyek díszére vagnak az egész emberiségnek, és a' mellyeknek elmellözése, míveletlen elhagyása, a' minden tökéletességek' Atyja eránt való háladatlanság, a' közönséges emberiség eránt való hitetlenség, és az igazság' országa eránt való hidegség vólna. Kivált a' kiknek a' származás előre utat nyitni láttatik a' kitetszőbb póltzokra lejendő felemelkedésre, igen illendő dolog, hogy a' nálok lévő talentumoknak mértéke szerént tökéletesíttessenek a' külső tudományokban és szép mesterségekben is; — mellyek időjárával sokkal inkább reájok vonják másoknak figyelmetességét, sokkal inkább szélesítik munkásságoknak, és így jóltévőségeknek is határait, mint azon drága köveknek ragyogványa, mellyek az ő testeiket fogják ékesíteni. Tsak azt mondom hát, hogy ez a' külömbkülömbféle tudományokban való járatosság, még nem elmúlhatatlan tulajdonsága a' bölts Asszszonynak. Ha a'

földművelésnek sanyarúságaitól, a' Haza' védelmezésének veszedelmétől mentté tétetik is az Aszszonyi Nem; elég alkalmazhatossága marad még is annak az ő szorgalmatosságának gyakorlására, még pedig olly dolgokban való gyakorlására, mellyek a' közböldogságra szintűgy megkívántatnak, mint amazok: ha attól az unalomtól, test és elmebeli törődéstől megkérdmeltetik is ez, mellyekkel van rendszerént egybeköttetve a' tudományoknak megszerzése, elég tágas theatrum marad fel nyitva előtte a' benne lévő talentomnak, okosságának és böltsességnek kitündököltetésére. Ugyan is

Eggy Háznak, kivált nagyobb kiterjedésű Háznak virágoztatására, az a'hoz tartozó sokszor nagy számú familiának eledeleire, öltözetére, tsínosságára, melly különbözőkülömbféle dolgok kívántatnak; mind ezeknek esmérere, még pedig világos és helyes esmérere, melly semmi ravasz mesterségek, tsalárd találmányok, hűségtelenségek által magát kijátszodtatni ne engedje, a' bölts Aszszonynak szükségés tulajdonsága, mellynek fogyatkozása, sem a' különbözőkülömbféle nyelveknek szóllása, sem öltözeteinek a' legújabb izlés szerént

való módolgatása, sem testének mesterséges gyakorlása által ki nem pótolatik. — Útálom a' böltset, a' ki magának nem bölt, azt mondotta egy régi nevezetes Tudós: bizony lehetetlen belső tisztelettel adózunk az olyan Aszszonynak is, a' ki szép maga alkalmaztatása, mesterséges nyájaszkodása, a' közönséges dolgokról, még nem az ő intézeteire tartozó dolgokról való beszéllgetései által is, elég próbáit adja ugyan mind palléroztatásának, mind elméségének; de azokban, mellyek közelébből nézik az ő Neme' rendeltetésének tzeljját, 's azon kötelességeknek teljesítését, mellyeket az Isteni gondviselés 's az ő Férje tettenek vállaira, jövevény és bújdosó. A' ki sokszor értelmesen beszéll a' távollévő Városokról és Tartományokról, de önnön éléstárjában tévedez, elmondja a' könyvekből, mennyi az Európai legnevezetesebb Udvaroknak jövedelme 's költsége; de arról való gondoskodást, mi kívántatik esztendőnként önnön familiájának tápláltatására 's ruházatjára, bízza gondviselőjére; és így mások' szemeire 's kezeire kéntelenítettvén bízni azt, a' mi talpköve a' Ház' virágzásának, annak pusztúlását sieteti. Az a' bölt Aszszony, a' ki e' rész-

ben is feje az ő segítségére rendelt egész Familiának, és a' kinek esmérete 's tapasztalása útmutató vezér gyanánt szolgálhat annak, a' házi szükséges dolgoknak megismerésében, megválasztásában és beszerzésében. E'hez ragasztja a' bölts Aszszony továbbá

A' jó Rendnek szeretetét. Hiszem a' dolgoknak helyes elrendelésében, az eszközöknek a' végekre legalkalmasabb kiválasztásában tündöklök kiváltképpen a' böltsességnek ereje. Mert a' hol sok felé való kapkodás tapasztaltatik, a' hol több erők fordítatnak valamelly dolognak elvégzésére, mint kívántatna; a' hol utóljára marad az, a' mi fundamentoma a' Ház' virágzásának; a' hol az alacsonyabb rendűeknek a' felettek valóktól semmi függése nints; ott a' világnak esmérője hamar észreveszi a' fejetlen lábakat: de a' bölts Aszszonynak Háza hasonló a' legtökéletesebb órához; mellynek belső alkottatása el van ugyan fedezve a' tapasztalatlan előtt, de elég az, hogy abban semmi sem hever haszontalanúl, minden rúgók és kezek megfelelnek rendeltetések' tzeljének, egymást meg nem zavarják, sőt azon egy tzelra megyen ki az ő munkásságok, nem

zörgösök, de a' legszorossabb törvény szerint meghatározottak, 's egyenlők annak pertzegései, nem tétováz, nem siet, vagy nem maradozik el annak mutatója, 's az a'hoz értő nagyra betsüli annak böltsességét, a' ki ezen különböző részeket kiválogatta, szép rendel öszveköttötte 's észrevehetetlenül tudja kormányozni. A' jó rend' szeretetéhez ragasztja a' bölts Aszszony

Az előre való nézést, a' dolgoknak, környülfállásoknak helyes megfontolását. Mert valamintheggyik idő a' másiknak el-
lensége, úgy azok, mellyek most virágzására szolgálnak ez vagy amaz Háznak, — másszor annak romlását siettethetik. Az a' bölts, a' ki előre számot tart a' reá könnyen következhető szükségre, vagy szerentsétlenségre, 's azoknak ostromai ellen mindenkor felfegyverkezve találtaik. Ezt tselekeszi kiváltképpen

A' szorgalmatosság és takarékoság által, mellyek a' bölts Aszszonynak szintolly szükséges minémüségai. Amaz szüntelen nyitva tartja és tisztogatja a' jövedelemkötfejeket, ez arra figyelmez, hogy tsak az illendő mértékben, 's tsak a' szükséges helyekre fordítódjanak a' bővett folyama-

tok, ama' jól elrendelt munkásságban tart a' Házhoz tartozó minden erököt, ez arra vigyáz, hogy az eröknek megújításában 's frissítésében idővel meg ne gátoltasson, amaz kizárja a' Házból ama' paizsos férjfiat a' szükségét; ez azt tselekészi, hogy lehető visszafordulásától félni ne kellessen.

Óh de ne hagyjuk el Szerelmeseim! a' bölts Asszony' lerajzolásából azt a' vonást, melly nem tsak ditsösségesebb fényt, hanem ugyan életet és egészséget ad mind ezeknek, tudniillik az Isteni félelmet. — Maga Bölts Salamon úgy nézi ezt, mint az Asszonyi minden ékességeknak koronáját, mert a' Bölts és szorgalmatos Asszonynak azon gyönyörködtető leírását, mellyet olvasunk Péld. 31. ezzel rekeszti bé: *tsalárd az emberek előtt való kedvesség, és hiábavaló a' szépség; a' melly Asszonyi-állat féli az Urat, e' szerez ditséretét ö magának.* Tudom én azt, és fájlalom, hogy olly időkre jutottunk, mellyekben még a' kinevettetéstől is kell tartanunk, ha valamelly Asszonzyságot, kivált nagyobb rangú's tehetségű Asszonzyságot még Isteni félelmeről is akarunk megditsérni. Tudom, melly kevés gond fordítódik az újabb ne-

velés' systemája szerént arra, hogy a' nagyobb származású Leányok még az Isteni félelemben is, a' Vallásbeli igazságokban 's kötelességekben gyakoroltassanak: de ha semmi egyéb nem volna is, éppen ezen újabb ízlés szerént nevelt Aszszonyságok által a' legvirágzóbb Házakra is idő nap előtt következett gyalázat, visszálkodás, reménytelen elpusztulás, elegendő indító okaink lehetnek arra, hogy soha a' bölts Aszszonyok' laistromába ne írjuk annak nevét, a' kinek szívéből a' Vallásnak szeretete, az Isteni félelem kirekesztetett. Ha nem szóllok is most abból a' lélekre tsalhatatlanúl következő veszedelemről; de bizonyos, hogy e' nélkül a' legélesebb elme, és legnagyobb gondosság mellett is tántorog az egész Házi bődogság. E' tartóztatja leghathatósabbban az Aszszonyi-nemet a' szerfelett való fennt héjjázástól, a' hijáavalóságtól, a' világi olly gyakran változó szokásokhoz való nyughatatlan maga alkalmaztatástól. E' szerez belső tiszteletet 's bizodalmat mind a' távolabb lévőkben, mind a' Házhoz tartozókban, melly olly nagy eszköze a' legnagyobb Házak' virágzásának is. — E' rekeszti ki az úgy neveztetett Házi-Barátokat, azokat a'

nyájasság' állortzája alatt lappangó legveszedelmesebb ellenségeket, kik sokkal inkább megzavarják a' legszebben virágzó Házaknak belső tsendességét, 's elpusztulásokat sokkal inkább siettetik, mint a' ragadozók vagy gyújtogatók, és a' kik ellen minden egyéb zárok erőtelenek. Vigyázatok Szülék és Nevelők, hogy az Isteni félelem, a' Vallás eránt való tisztelet soha ki ne maradjon annak ékességei között, a' ki által egy Házat virágzóvá, egy Férjet bódoggá tenni igyekeztek! Az ilyen szükséges dolgok' esméretével, jó rendnek szeretetével, előre való vigyázással, szorgalmatossággal, takarékoszággal és Isteni félelemmel ékesültt Aszszony már ítéletem szerént megérdemli a' bölts Aszszonynak nevezetét; 's imé erről mondja Bölts Salamon a' Letzkében, hogy ez :

Építi az ő Házat. Nem a' külső épületnek vagy öszverakásában, vagy helyrehozásában, hanem a' Házhoz tartozó egész familiának virágoztatásában 's bódogításában kell Szerelmeseim! keresnünk a' Ház Aszszonya' böltsességének ezen nagy hasznú következéseit. — Úgy tetszik ugyan, hogy ezt a' Férjnek, mint legfőbb keresőnek 's elintézőnek kelletik köszönni; de

valóban amannak minden intézetei, szélesen kiterjedő birtokai, summás jövedelmei mellett is enyészetre siet az ő Háza, a' Ház' Aszszonyának vagy tapasztalatlan, vagy gondatlan, vagy éppen erköltstelen volta miatt, 's az illy Aszszonyok' számára van feljegyeztetve a' kezünk alatt lévő vers' utolsóbb tzikkelyében ez a' halotti Letzke: *A' bolond Aszszony önnön kezeivel elrontja az ő Házát.* Ellenben az Aszszonynak felvígázó szeme, takarékos keze, előre néző elméje, még az úgy neveztetett tsekélységre is kiterjedő gondossága, sokkal inkább öregbíti a' jövedelmet, mint a' verejtekező szolgálóknak és szolgálóknak lármás munkássága. A' mi több —

Melly sokat tesz az Aszszonyi böltségség Férje' characterének formálására is; melly tanít, de minden megpirítás nélkül, a' hibát felfedezi, de minden szemre hányás nélkül, a' vele született kellemetességnek, nyájasságnak szirupjával olly észrevehetetlenül öszvekeveri azon külömben igen szükséges és hasznos keserőségeket, mellyeknek bévételétől másként iszonyodna a' férjfiúi büszkeség és fejesség. Valóban ez már sokszor orvosolta azon hibákat, mellyeknek kiirtására az oskolai leg-

B

37878

vastagabb fenyítékek is elégtelenek valának. E' simította ki sokaknak faragatlan durvaságát, tsilapította másoknak szükségtelen felbuzdulását, mérsékelte hijábavalóságát, zabolázta vesztegetését, a' közhívtalok' folytatására mind inkább felébresztette aluszékonyságát. — Mint könnyíti ez sokakra nézve még a' közönséges hívtaloknak terheit is. Megkéméli Férjét a' házi gondoknak nagy részétől, hogy a' közönséges dolgokra annál több ideje's ereje maradjon, vigasztalásainak 's nyájasságának balzsamával enyhíti a' kívül vett sebeket, megfrissíti a' sok gondok, testi és elmebeli törődések miatt bádjadózó erejét. — Eggy kis elmesség, ártatlan nyájasság vagy szívesség által kivetkezetti fegyvereiből Férje' ellenségeit, 's valóságos jóakarójivá formálja azokat. Bizony tsak e' tekintetben is a' bölt Aszszony drágább az ő Férje szemei előtt a' kárbunkulusnál, és minden drága könél!

Különösen pedig építi ez az ő Házát, familiájának okos és Istenes felnevelése által. Az első hat esztendőök alatt leginkább az anyai dajkálkodásra 's oktatásra vagnak bízattatva a' gyermekek; pedig ékkor kell leginkább tisztogatni, és a' böltesség

magvának bévételére készítgetni gyenge szíveket. Óh melly igen megfundálja familiájának jövendő bődoltságát az a' bölts Aszszony, a' ki már ekkor igyekezik azt szoktatni tsínossághoz szükségtelen piperezés nélkül, takarékosághoz fősvénység nélkül, jóltévőséghez vesztegetés nélkül, nagyra törekedéshez fenn héjázás' s kevélység nélkül, Isteni félelemhez, Vallás' szeretetéhez babonáság nélkül. Sőt az egész Háznépben éleszgetvén a' buzgóságnak szent tüzet példaadása által, kizárván abból az erköltsteleneket, bölts intézetei által megelőzvé a' bünre vezethető kísérteteket és alkalmatosságokat, a' legerősebb talpkövön fundálja meg annak virágzását, tekintetét, békességét és bődoltságát.

Aldjátok az Urat Istennek jótéteményesei, kiknek Házatoknak virágzását és bődoltságát ő Felsége illy minden Zafiroknál drágább kövön, egy bölts Aszszonyon megfundálni méltóztatott. Éreztetek Bölts Salamon' ama' mondásának igazságát: *A' Ház és marha az Atyától való jószág; az Úrtól vagyon pedig az értelmes Feleség* Péld. 19: 14. Ennél drágább koronával nem ékesíthette az Úr itt a' földön a' ti fejeteket, nem erősíthette betesebb

oszloppal Házatokat. Érdemeinek szíves megesmérése, belső tisztelete, eránta való szíves szeretet, tántoríthatatlan hűség, költsönös segedelem által igyekezzetek nyilván valóvá tenni, melly igen tudjátok megbetsülni az Úrnak ezen drága ajándékát.

Mindnyájan Szerelmeseim! akár fő, akár alacsony Házakban találunk bölts Aszszonyt, nézzünk arra tisztelettel, mint az emberiség kellemetes ékességére, a' jelenvaló és következő idők' bódogságának drága kútfejére, a' tökéletesség' nagyobb mértékre lehető emelkedésének olly szükséges eszközére. Nagyra betsüljük tanátsait, kövessük példaadásait; és ha a' halandók' sorából kitörültetnek, szívünk és szánk áldja az ő porait, úgy légyen!

* * *

Hogy a' bölts Aszszonynak tsak kiseded formában, 's gyenge etsetemmel lerajzolt Képe, nem egyedül képzelődésennek szüleménye, hanem a' valóságnak tsak igen homályos színekkel való előadása lett légyen: tudhatják mind azok, kiknek tiszteletünk' mostani gyászos tárgyát közelébből esmérni szeréntséjek lehetett. Úgy vagon — Néhai Méltóságos Boc s á r i M o

esáry Er'sébet Aszszony, életében Mélé-
 tós. Vajai Vay Jó'sef Ö Nagyságának,
 Udvari Tanátosnak, a' Nagy Méltóságú
 Septemviralis Tábla' Bírójának, 's Szuper-
 intendentziánk' Fő-Curátorának kegyes
 Hitvestársa, vólt a' természetnek és kegye-
 lemnek azon remekje, kiben az általam le-
 rajzolt bölt Aszszonyt megtestesülve, sőt
 élve lehetett tisztelni tsaknem 57 eszten-
 dökig; és a' kivel való közelébbi esmér-
 kedés, társalkodás, nem tsak nem gyengi-
 tette, sőt újabb fényel díszesítette annak
 kellemeit. Már a' természet által is úgy
 alkottatott, hogy nagy dolgok' eszközévé
 lett rendeltetését még ifjúsága kimutatta.
 A' fényes és virágzó Házból lett szárma-
 zás mellett nem tsak testi különös szépség-
 gel, hanem sebess és mély belátású elmé-
 vel, bájoló ékesen szóllással díszesítettvén.
 De a' böltesség tselekedte, hogy ezen rit-
 ka ajándékok nem tsak fel nem áldoztat-
 tak a' hijáavalóságnak óltarán; hanem
 egy Nagy Érdemű Férj' állandó megelé-
 gedésének 's gyönyörűsegeinek, egy Mélé-
 tóságos Ház' virágzásának, sőt mind azok'
 örömének 's bódogságának kútfejei legye-
 nek, a' kik ő vele közelébből, vagy távo-
 labbról egybeköttettek. A' Házassági egy-

gyesség által olly theátrum nyittatott fél előtte, melly elegendő módot és alkalmatosságot mutatott nékie talentomainak 's szorgalmatosságának kitündököltetésére: 's ezt a' valósággal méltóságos helyét minden ötet közelebből esmérteknek ítélete szerént nem tsak bétöltötte, hanem ugyan megékesítette, és a' Vajai Vay Méltóságos Ház' virágzását nem tsak alább szállani nem engedte, sőt ugyan öregbítette. — Olly járatos vólt ugyan is mind azoknak esméretében, mellyek egygy illy nagy Ház' díszének, sőt méltóságának fenntartására, ennek szélesen kiterjedő Gazdaszszonyságának, sőt Gazdaságának folytatására 's elintézésére megkívántatnak; hogy e' részben is valósággal fejének 's kormányozójának tartattathatott az ő alatta lévőknek. Olly különös belátású a' szükséges felvígyázóknak, tselédeknek kiválasztásában, foglalatosságok' tárgyai' kimutatásában, — olly szoros rendet 's illendő fenyítéket követő az ő kormányozásokban, hogy az ő Udvara méltán egygy legvirágzóbb egészségű testhez hasonlítottathatott, mellyben minden tagok serényen eljárnak eleikbe szabott tisztekben, de egymást meg nem zavarják, keresztül nem vágják munkássá-

gokban. Nem csak munkáltatott pedig, hanem valóban maga is munkálkodott Házában. Nem tartotta méltósága ellen való dolognak a' Salamon' bölts Aszszonyának példája szerént *felkötözködvé munkálkodni*, s e'képpen példájával is éleszgetni munkálkodó tselédeit.

E' mellett a' fősvénységtől szintűgy, mint a' pazérlástól távol járó takarékoságnak igen ritka remekje vólt, és követendő példát mutatott sok olly Aszszonyságoknak, kikre a' nagyobb Házakra való felvígyázást bírta a' gondviselés, hogy lehet kimutatni a' fényt szükségtelen pompázás nélkül, a' bövséget vesztegetés nélkül, a' barátságot, nyájasságot sőt vígasságot lármá és hivalkodás nélkül.

De még ezek eddig a' világi böltsesség' oskolájában is taníttatnak, sokszor meg is tanúttatnak; *az Úrnak félelme feje a' böltsessegnek*: e' tselekedte, hogy a' bölts Asszonynak teljes mértékét bétöltse mostani tiszteletünknek tárgya is. Szentek, és megsérthetetlenek valának ő előtte a' Vallásnak minden tanításai és rendelkezései; legkedvesebb gyönyörűségei a' közönséges és magános Isteni tiszteletnek foglalatossagai. A' Vallást ótsárló szelesek nem csak párt-

fogást nem találtak ő nála, sőt úgy iszonyodott ezektől, mint a' közönséges és magános békesség' legveszedelmesebb ellenségeitől. Az ő Udvara nem tsak nem vólt sok Udvaroknak példája szerént a' tisztátalanoknak 's/erköltsteleneknek menedék-helye, sőt az ilyenekről megbélyogoztatott zárva találta maga előtt az ő ajtaját. Ezen Isteni félelemből folyt azon ő keresztényeni szeretete, mellyel a' szegényeknek szükölködőknek sorsát olly örömmel enyhíti vala. Ebbői az a' Vallás' Szolgáji, a' nagyobb és kissebb Oskolák' Tanítóji eránt való kegyesség, mellyet minden esetekben kitündököltetett; és a' mellyért ezek is olly tisztelettel, de egyszersmind olly bizodalommal viseltettek eránta, mint leghívebb apolgotó Dajkájok, jóltévő édes Anyjok eránt. Ezt fogja még a' késő Unokák előtt is hirdetni az a' S. Pataki Anyaoskola' jövendő virágzására tzélozó bölts és kegyes Fundatio, mellynek tételében ő, annak édes Atyjával, Méltóságos Férjével kezét fogott vala. Ez az Isteni félelem tette ötet e' világnak mostani hibabavalóságai között is olly tántoríthatatlan hűségű, minden nyugodalmát, sokszor életét is Férje' nyugodalmaért 's egészség-

ért kotzkáztató Hitvestársá. A' maga Fami-
liáját nem tsak a' külső tudományokban és
mesterségekben, hanem az Úrnak félelmé-
ben is, 's a' Vallásnak rendeléseiben híven
nevelő édes Anyává. Az ő okosságának,
szorgalmatosságának, jó rendtartásának,
takarékoságának nagy hasznú következe-
sei még sok idő múlva is szembetűnök lesz-
nek a' Méltóságos Vajai Vay Házon; az
ő Isteni félelemből folyt kegyes jótétemé-
nyei, a' Vallás' díszére 's javára tett áldo-
zatjai pedig elkísérték lelkét a' Minden-
hatónak széke' eleibe, 's mind örökké fog-
ják öregbíteni azon ditsőségnek fényét,
melly az ő határ nélkül való lételének min-
den szakaszaiban tündökölni fog ő körü-
lötte. — Örvendj óh tökéletesítettett a' te
Uradnak örömeiben, 's az Isteni félelem-
hez kaptsoltt jutalomnak teljes mértékével
élj oda fel a' Mennyei Atyának Házában
örökkön és örökké!

A' meghólt Aszszonyságnak Feje, Fér-
je és ditsekedése, Méltóságos Vajai Vay
Jó'sef Úr, Cs. Kir. Udvari Tanátsos, a'
Nagy Méltóságú Septemvirális Tábla' Bí-
rája, 's Szuperintendentziánknek Fő-Curá-
tora! Imé a' legborzasztóbb tsapás, melly-
től még ez életben tarthattál, reménytele-

nül elkövetkezett te reád; kiragadván karjaid közzül szemeidnek 's szívednek legföltöbb gyönyörűségét, Házad' virágzásának 38 esztendőktől 's öt hónapoktól fogva legerősebb oszlopát, gyakran változó egésségednek leghívebb apolgotó Dajkáját, néhai Méltóságos Boesári Mocsáry Er'sébet Aszszonyt. Gyászos te reád nézve, káros a' te Házadra, de valóban fájdalmas mindnyájunkra nézve, kiknek bódogságok 's virágzások olly szorosán egybeköttetett Személyed' 's Házad' virágzásával — ez a' tsapás! Egyedül ez enyhíti epekedéseinket, hogy az a' keresztényeni nagylelkűség, melly már olly terhes próbák között diadalmasnál nagyobbá tett tégedet, ezen keserűségnek elviselésére is erőssé teszi szívedet. Enyhíti kivált az a' reménység, hogy az a' mennyei Felség, a' ki mind polgári, mind egyházi bódogságunknak 's bátorságunknak olly nevezetes paizsává rendelni méltóztatott tégedet; nem foszt meg e' nehéz időkben a' te árnyékodtól bennünket. Ez az Úr, a' ki gyermekségedtől fogva minteggy tenyerén hordozott tégedet, légyen gyámola hanyatlott napjaidnak is; enyhítse vigasztalásával bánatos szívedet, nyújtsa még számos

esztendőkig a' közjóra szentelt életedet: hogy bölts tanácsaid és intézeteid mind külső polgári, mind Ekklesiái Társaságunk' virágzására szolgálhassanak.

A' meghólt kegyes Aszszonyságnak tizenhárom Magzatjai közzül életben maradt öt kedves Szerelmesei! úgymint:

Első Er'sébet, néhai Tek. Péli Nagy János Úr' Özvegye. Legmélyebb keserűség fogja tudom általjárni szívedet néhai kedves Aszszony-Anyádtól lett végső elmaradásodnak hallására. Öregbíteni fogja gyötrelmeidet az a' gondolat, hogysem utolsó fájdalmait apolgatásaid által nem enyhíthetted, sem hideg tetemeit könnyeiddel nem nedvesíthetted. De mivel annak a' böltsességnek, mellyet még gyenge szívedbe igyekezett beóltani e' kegyes Anya, olly fő-része a' mennyei Úr' akaratján való megnyugovás: ezen legnagyobb próbában tündököltesd azt ki egész erejében, 's azt a' ditsőséget és bódogságot, mellyre ő felmagasztaltatott, ne igyekezz megzavarni az Úr' útáiban való gántsolódásaid által. Maga az Úr erősítse bánatos szívedet, 's tartson meg egyetlenegy Ludovica Kisaszszonyoddal Atyai szeretetének érzései között hosszú ideiglen;

végre koronázzon örök ditsősséggel az Egekben.

Második Johanna, Tek. Rofi Borbély Gábor Úr' több Tek. Nemes Vármegeyék' Fő-Táblabírájának kedves élete' Párja. Mennél elevenebben érezted azon boldogságot, hogy olly bölts Anyai intézetek alatt neveltettél, a' ki mindent elkövetett, hogy természeti kellemetességeid ama' belső erköltsi szépséggel is az Isteni félelemmel öregbítessenek; annál nehezebben esik most, tudom, attól lett végső elválásod: de az a' böltsesség, melly arra int, hogy *ha a' jót elvettük, a' kedvetlenségekre is* készen tartsuk magunkat, legyen most erősségére szívednek. Sőt maga az Úr tsendesítse fájdalmaidat, tartson szent védelme alatt kedves Úri Férjeddal, 's egygyetleneggy Amália Kisaszszonyoddal, 's végre méltóztasson oda, hol a' ti napotoknak soha sem lessz enyészete, és a' ti örömetek meg nem zavarodik soha örökké.

Harmadik Katalin, Mélt. Zeykfalvai Zeyk Dániel Úrnak, az Erdélyi Méltóságos Királyi Tábla' Bírájának kedves élete' Párja. Akármelly nagy a' közbevetés a' két Magyar Haza között, a' ti szívetek többnyire mindég bétöltötte ezt a' hé-

zakot; Te néhai kedves Aszszony-Anyádat, ő pedig tégedet hordozván kebelében. Imé reménytelen helyváltoztatással ő meg tovább, szinte az örökkévalóság révpartján túl vitetett te tőled; de itt sem hagyta hátra betses emlékezetet. Éljen ő a' te szívedben is szakadatlanúl bölts tanátsainak, példaadásainak emlékezete által; szívednek gyönyörűségére, Meltós. Férjednek böldegítésára, Jó'sef, Borbála és Károly Szerelmeseidnek az ő példája szerint lejendő nevelésére. Maga az Úr tegye virágzóvá Úri Házatokat itt a' földön, 's majd sok idők múlva annak minden tsemetéjit 's előfájit plántálja által a' mennyei Paraditsomba.

Negyedik, hat Férjfi Magzatjai közül eggyetleneggy életben maradott Fija, Abrahám! Kedves, óh melly igen kedves vóltál a' megböldögült Aszszonyság előtt! ennél fogva mindent elkövetett böldegőségnek mennél inkább lehető megfundáltatására. De mind ezen fundamentumok között legfőbb, és egyedül bátorságos az a' böltsesség, mellyet tanításai és tanátsadásai által igyekezett tsepegtetni szívedbe. A' többi hol a' szelek által felforgattatik, hol a' záporok által elmosatta-

lik: egyedül e' szégyeníti meg az időnek és a' sorsnak minden viszontagságait. Ezen nyugodott, ezen lett virágzóvá az a' Meltóságos Ház, mellynek ősi fényében leendő megtartatásának, sőt öregbitésének gondja néz idővel te reád. Tartsd meg sérthetetlen tiszteletben ezt a' fundamentomot; mint elidegeníthetetlen ősi örökséget igyekezz azt általbótsátni Maradékaidnak is.— Maga pedig az Úr árnyékozza bé a' te Házadat, tartson meg Hitveseddel Tek. Kazintzi Kazintzy 'Sófia Asszonnnyal, ennek Szüléjivel, Tek. Kazintzy Peter Úrral és Tek. Ragályi 'Su'sánna Asszonnnyal, 's páros szeretetek' zálogáival, Eulália és Péter Magzataitokkal, 's földi pályátoknak végén eggyen eggyen magasztaljon fel titeket ő magához az Egekben.

Ötödik Judith Kisasszony. A' te karjaidon nyugodott el az Úrban az a' bölts és kegyes Asszonnyság, kinek Anyai apolgatásai között te is sokáig olly édesdeden nyugodtál vala. Kövessed ezután is mint legzöldellőbb Ifjúságodban követni kezdted azt az útát, mellyet az ő Anyái böltsessége néked kimutatott vala, pirítsd meg szeplőtelen tisztaságod, szemérmetséged, mérsékletséged, a' Vallás eránt való tiszteleted által tovább is azokat, a' kik az ezekről való elfelejtkezésben keresik a' böltsességet: hogy mind Isten, mind minden értelmesekek előtt állandóúl megmaradjon és nevedjen a' te kedvesség és di-tsösséged.

Közönségesen e' bölts Anyának Maradécai! A' ti nagylelkü, de ímé nagyon megkeserítettett Atyátoknak vigasztalásában, örvendeztetésében, özvegysége' terheinek fáradszhatatlan hűségtek által való könnyebítésében igyekezzetek megmutatni, melly méltó Tagjai légyetek e' nagy Háznak, — mellynek eleitől fogva talpköve vólt a' böltsesség, oszlopa az Isteni és emberi tiszta szeretet.

A' meghólt Asszonyoságnak két Testvérei. Tek. Nemz. Vit. Bocsári Mocsáry Károly Úr, több Tek. Ns. Vármegyéknek Táblabírája, Hitveseddel Tek. Vataj Rozália Asszonnyal, András és Imre Úrfiakkal, Eszter és Francisca Kisasszonyokkal. És

Tek. Nemz. Vit. Bocsári Mocsáry Pál Úr, több Tek. Ns. Vármegyék' Táblabírája. Alig következhetett volna mostan reátok a' földi változásoknak 's viszontagságoknak szomorítóbb próbája, mint néhai töletek annyira tisztelt Testvéreteknek reménytelen halála. A' böltsesség legyen erősségére szíveteknek e' világi minden változások között; végre e' kísérjen bé az örökkévalóságnak kapujin belől is titeket.

A' megbóldogúlt Asszonyoság' Hitvesének Testvére. Mélt. L. Báró Cs. K. Kamarás és Generális Vajai Vay Miklós Úr, életed' Párjával, Mélt. Baronissa Adelsheim Johanna Asszonyosággal, Miklós és Lajos nagy reménységű Báró Úrfiakkal; nem külföldben másik Testvére', néhai Mélt. Báró Cs. Kir. Kamarás, Vajai Vay Dániel Úr

Özvegye, Méltóságos Gróf Wartensleben
Eszter Aszszony!

A' megbódogúlt Aszszonyság' földi örömeinek egy kiváltképpen való kútfeje volt a' ti igaz Atyafiságtok, 's színmutatás nélkül való Barátságok. Ennek édességei között a' már tökéletesített lelkek' seregébe vitetvén által, azt kívánja: Tündököljetek még hosszú ideiglen a' Magyar Haza' díszére 's javára; végre tétessetek egyen egyen részeseivé azon mennyei fenynek, melly valamint minden makula, úgy minden változás és vég nélkül ragyog ditsőségből ditsőségbe.

A' több Úri Vérektől való bútsúztatást, hogy nagy betsű figyelmetességekkel vissza ne éljünk, a' következő Predikállóra hagyván, arra kérlek utóljára Szerelmeseim! Rejtsük el mindnyájan szívünkbe néhai Mélt. Bocsári Mocsáry Er'sébet Aszszony' emlékezetét; az ő példája tegye betsessé és kívánatossá előttünk amaz igaz böltsességet, az Úrnak félelmét. *Ennek útai* magokban is *gyönyörűségnek útai, és annak ösvényei békességnek ösvényei*; de igen ditsőséges kivált a' jutalom, melly azoknak végén készen vár bennünket: tudniillik, tisztesség, még pedig Isten és emberek előtt való tisztesség, Amen.

✓

